

རྒྱ་རྒྱུ་རྒྱུ་བཟང་།

ལྷ་རྒྱུ་རྒྱུ་བཟང་།

༡༧ །འཛམ་གླིང་གི་འདས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་སྤྱི་བལྟས་བྱས་པ་ཡིན་ན་བྱ་བའོག་གི་སློབ་སྦྱོར་ཆོག་པ་
འཛམ་གླིང་གི་ཡུལ་གྲུ་གང་སར་དར་བྱུང་བྱུང་ཡོད། དུས་རབས་ཉི་ཤུ་པའི་ནང་མང་གཙོའི་ལམ་སློབ་
འབེལ་རྒྱུ་དང་མཉམ་བྱེད་གཞི་གི་སློབ་འཇུག་དུ་སྤྱི་ལོ་འདེད་ནའང་གཙང་མེལ་ཐུབ་མེད། ཉེ་ལམ་ཞུས་
ཏེ་ཡི་ཡར་ཡོད་པའི་རང་དབང་གོམ་འགྲོམ་བསྟེན་གནས་ (The Walk Free Foundation)ནས་སྤྱི་ལོ་
༢༠༡༣ ལོའི་གོ་ལའི་རྒྱུ་ཁབ་ ༡༦༩ གི་བྱ་བའོག་གི་གངས་རྩོད་པའི་ནང་དེད་དུས་ཀྱི་བྱ་བའོག་
ཁྱོད་མི་གངས་ས་ཡ་ ༩༩་ཅམ¹ཡོད་པའི་ཁྱོད་རྒྱ་རྒྱུ་ཏུ་ད་ལྟ་དེད་དུས་ཀྱི་བྱ་བའོག་མི་གངས་ས་ཡ་༩་
༩ ཅམ(༩,༩༩༩,༩༩༩)ཡོད་པས་གོ་ལའི་རྒྱུ་ཁབ་ ༡༦༩ བཟང་དེད་དུས་ཀྱི་བྱ་བའོག་མང་གོས་ཀྱི་
རྒྱུ་ཁབ་གཉིས་པ་དེ་ཡིན་པ་བསྟན་ཡོད་ །

དེད་དུས་ཀྱི་བྱ་བའོག་གི་འབྲེལ་བ་འདྲ་སྦྱོར་ཆོག་པ་སྤང་བས་བྱ་བའོག་ཉི་འགྲོ་བ་མི་ཞིག་བདག་ཏུ་འཛིན་
པ་དང་དབང་ལོག་ཏུ་བཟུག་ནས་ལས་སྤྲུལ། ཁེ་སློག་སྤྱོད་བཟུག་སོགས་བེད་སྤྱོད་ལོག་གཏོང་གིས་མི་ཞིག་
གི་རང་དབང་འགྲོག་པ། དེའང་དོན་སོན་ཆེད་འཆེ་བ། སྤྲེགས་པ། མགོ་སློང་སྤྱོད་ཡང་ན་བཙན་བཀའ་
སོགས་ཀྱི་ཐབས་ལམ་གཙོ་བོ་བསྟེན། འཛམ་གླིང་རྒྱུ་ཁབ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་གཏན་འབེབས་སྤྲིག་
དོན་སྤྱི་དང་ལྷག་པར་བྱ་བའོག་གི་གོས་དོན་ (The Slavery Convention)³ དང་བཙན་སྤྱུལ་ངལ་ལས་
ཀྱི་གོས་དོན་(The Forced Labour Convention)⁴ ། འཛམ་གླིང་རྒྱུ་ཁབ་སྤྱིའི་མི་སྦྱོར་ཆོང་གི་སློབ་འགྲོའི་
གོས་དོན་(The UN Trafficking Protocol)⁵ གཞིར་བཞག་གིས་རང་དབང་གོ་མ་འགྲོམ་བསྟེན་གནས་
ཀྱིས་དེད་དུས་ཀྱི་བྱ་བའོག་དོས་འཛིན་དུ་བྱུག་གཞིག་ བཙན་དབང་གིས་གཉེན་སྲིག་ བྱིས་ཆོང་དང་ལོག་

¹ www.globalslaveryindex.org

² www.globalslaveryindex.org

³ The slavery convention (1926) and supplementary slavery convention (1956)

⁴ ILO forced labour convention, 1930 (NO.29)

⁵ UN trafficking protocol, 2000

སྒྲིབ། ཚེ་གཡོག་ དང་ལེན་དང་རང་མོས་མེད་པའི་ལས་སྐྱུལ། ལོ་ན་མ་སོན་པའི་སྤྱ་གྲུང་ལས་སྐྱུལ་བཅོན་
 ཤེད་དང་མགོ་སྐོར་སྤྱི་བུ་ཐོག་ནས་མི་གཞན་ཞིག་དབང་འོག་ཏུ་བ་ རྒྱལ་ནས་བསྐོ་གཞག་ གནས་སྒོ། བདག་
 ཉར། སྤང་ཚོང་ཁང་དུ་བརྟུག་པ། གཡོག་དེད། ལུས་ཀྱི་ཆ་ཤས་འདོན་པ། སྤྱ་གྲུང་བུད་མེད་བཅོན་མིང་
 དང་སྤྱ་ཚོང་སོགས་འགོ་བ་མིའི་རང་དབང་དང་ཐོབ་ཐང་དོན་ལོ་གི་རྣམ་གྲངས་མང་། རྒྱ་ནག་ནང་རང་
 དབང་ལྡན་པའི་ཐོག་ཉམས་ཞིབ་བྱེད་རྒྱ་ཁག་པོ་ཡིན་པར་བརྟེན་རང་དབང་གོམ་འགོས་བསྐྱེ་གནས་ ཀྱིས་རྒྱ་
 རག་ཏུ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༣ ལོར་དེད་དུས་ཀྱི་བྲན་གཡོག་མི་གྲངས་ས་ཡ་ ༡༩ ཅམ་ཡོད་པ་བཏོན་པའི་རྒྱ་ནག་
 གི་ས་ཁུལ་དུ་རང་དབང་ཐོག་བརྟུག་དབྱེད་དང་ཉམས་ཞིབ་ ཀྱི་གོ་སྐབས་མེད་པས་ཡིན་ཟེས། དཔེར་ན་ཚོལ་
 གསུམ་ཀྱི་ཐོད་ནང་འགོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལོངས་སྤྱོད་དབང་མེད་པའི་ཐོད་མི་ས་ཡ་དུག་སྐྱུག་རྒྱ་ནག་མི་
 དམངས་སྤྱི་མ་ཐུན་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་འོག་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༤ ལྷ་ ༣ ཚེས་ ༡༩ ཉིན་རྒྱ་གཞུང་གིས་ཐོད་རང་སྤོང་ལྗོངས་ཟེར་བར་"ཐོད་ཀྱི་ཞིང་བྲན་ཞིང་
 ཚོ་བརྒྱུད་བཅའ་སྲོལ་ཐོབ་པའི་བྲན་གསལ་ཉིན་མོ་"ཟེར་བའི་དུས་བྲན་ཐེངས་དུག་པ་བྱས། ལྗོངས་ཏང་
 ལུང་སྤིང་དུས་ཞིབ་འཇུག་ཁང་གིས་ ".....དམངས་གཙོའི་བཅོས་སྐྱུར་བྱས་པ་བརྒྱུད་ཐོད་དུ་བཀས་བཀོད་
 རྒྱུད་འཛིན་ཞིང་བྲན་ལམ་སྤུགས་ཀྱི་གཉའ་གཞོན་དང་བུ་གཞོག་ཅ་མེད་དུ་བཏང་ནས་ཞིང་བྲན་དང་བྲན་
 གཡོག་ཞི་ཚོ་བརྒྱུད་བཅའ་སྲོལ་བཏང་"⁶སྤུགས་བཤད་ནའང་རྒྱ་དམངས་ཐོད་ནང་བཅོན་འཇུག་རྗེས་
 རས་ད་བར་ཀྱི་ཐོད་ཀྱི་གནས་སྤངས་ལ་བལྟས་པ་ཡིན་ན་ཐོད་ཀྱི་སྤོད་བརྟུད་ཀྱི་གནས་སྤངས་སྤོགས་མང་
 པོ་ནས་སྤོ་དུ་ཕྱིན་པ་མངོན། ཐོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་ལོ་རྒྱུས་སུ་"ཐོད་ཚོས་ལྡན་ཞིང་ཁམས་"ཞེས་ཡོངས་སུ་
 གྲགས་པ་འདི་ལ་དེང་སང་"ས་སྤྱིང་གི་དཔྱལ་ཁམས་"ཞེས་འབོད་པར་རྒྱ་མཚན་མེད་པ་མ་ཡིན། འཛམ་
 སྐྱིང་གི་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་བཞིན་དེ་སྤོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་འགར་སྤོད་ཀྱི་བྲན་གཡོག་ལམ་སྤོལ་ཡོད་ནའང་
 ཚོལ་གསུམ་ཐོད་ནང་དར་ཁབ་ཆེ་བ་ཞིག་མིན། ཐོད་ནང་གི་དེ་སྤོད་ས་བདག་དང་མི་སེར་དབང་ཀྱི་འབྲེལ་
 བ་དེ་ཚོ་རྒྱ་ནག་ནང་བྱུང་བ་ལས་ཞི་འཇམ་ཆེ་བ་ཡོད་པ། རྒྱ་ནག་ནང་དེ་སྤོད་ལོ་རྒྱུང་ལྷོང་གི་རྒྱུང་བ་
 བསྐྱམས་པ་དང་། མིའི་པོ་འབྲས་བཏོན་པ་སོགས་སྤྱོད་ཀྱི་སྤོལ་དེ་འབྲ་ཐོད་ནང་བྱུང་ཡོད་པ་མ་རེད། ལྷ་
 ཚོས་དགོ་བ་བརྟུ་དང་མི་ཚོས་གཙང་མ་བརྟུ་དུག་གི་ཁྲིམས་ཀྱི་གཞི་ཉེན་དང་། རང་ལས་གཞན་གཅེས་
 འཛིན་ལྟ་བུ་ཀྱིས་བྱང་གོམས་ཆེ་བའི་ཐོད་ཀྱང་འཛམ་སྐྱིང་གི་རྒྱལ་ཁག་གཞན་སྤང་དེད་དུས་དང་མ་ཐུན་
 པའི་ལེགས་བཅོས་ཐུབ་ཐབས་བྱས་ཡོད། ལ་གོང་ས་སྤྱོད་བརྟུ་གསུམ་བ་ཆེན་པོ་མཚོ་གཡིས་ཚུ་གྲང་ཕྱི་
 ལོ་ ༡༩༧༣ ལྷ་ ༡ ཚེས་ ༤ ཉིན་སྤང་སྤོད་ཀྱི་སྤོལ་དམ་ཅ་ཚོག་དོན་ཚན་ལྟ་བུ་པར་"ཐོད་འདི་མི་འབོར་

⁶ ཐོད་ལྗོངས་ཉིན་ལེན་ཚགས་པར་ ༡༩༧༤/༣/༡༩

ཉུང་ཞིང་ས་སྟོང་བེད་མེད་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་ཡོད་ཅུང་། འབད་ཅེས་ཅན་འགའ་ཤམ་ནས་སྤྱོད་གཏུལ་བྱེད་སློབ་ཤར་
 ཡང་། ལྷོ་མོ་བ་ནས་བཟའ་འདོད་སྤྱད་འཚོལ་དང་། ས་བདག་རྣམས་ནས་རང་རང་གི་ས་སྤྱོད་གཏུལ་ལག་ལེན་
 གང་ཡང་བྱེད་མ་ཐུབ་པར། གཞན་གྱིས་བྱེད་པར་མི་བཟོད་པའི་ཕྱག་དོག་གིས་རྒྱ་མཚན་ཅི་རིགས་སྟོན་ནས་
 དུལ་ལུང་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་གཞི་ཅན་གཏན་བཟུགས་གཏོང་སྟོལ་འདི་དག་རང་གཞན་གཉིས་མེད་ཀྱི་རྒྱ་ལས་དགོ་
 མཚན་གང་ཡང་མ་མཆིས་པས། ད་ནས་བརྒྱུད་སྤྱི་ས་རི་ལུང་བེད་མེད་སྟོང་ལུས་རྗེ་ཡོད་ལ་ཁྲིམ་པ་ཉམས་
 ཅན་ཅོལ་ལྟན་ནས་ས་ཞིང་འདུལ་བ་དང་། རྒྱར་སྤུང་སྤྱི་ཚེར་པན་བདེ་སྤེལ་བའི་འདེབས་འཁོལ་གང་ཐུབ་
 བྱེད་པར་གཞུང་སྐྱེར་ཚོས་བཅས་སྤྱི་ཡུང་བཀག་འགོག་ནམ་ཡང་མི་ཚོག་ཅིང་། དེ་དག་དགོ་བེད་ལོ་
 གསུམ་ཁལ་མེད་དུ་སྤྱད་རྗེས་རྒྱ་ཁྲོན་དང་། དགོ་བེད་ལ་གཞིགས་པས་གཞུང་དང་། ས་བདག་གི་ཁལ་
 འོགས་གཉིས་ལོ་འགྲོལ་འོས་ཐོག་འཛིན་བདག་གཏན་འཇགས་སུ་སྤྱད་པས་གཞུང་འབངས་གཉིས་སྤེབས་
 ཡོང་བ་བྱེད་རྒྱུ་⁷ ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་དང་། ལྷག་པར་དུ་ཡགོང་ས་ཡསྟུ་སྤེང་བཅུ་བཞི་བ་ཚེན་པོ་མཚོག་
 གིས་"ང་ལོ་ན་སོན་མཚམས་ཚོས་ཁོ་ནའི་ཐོག་ནས་ལྷ་དུས་ནོར་འཁྲུལ་རྗེ་འདྲ་ཡོད་པ་རྣམས་མཐོང་གི་
 འདུག་རྒྱ་ལོར་དཔུལ་སྤྱུག་མ་སྟོན་པ་ལེ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཚོས་དང་མི་མཐུན་པ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། ངས་པོད་
 ཀྱི་སྲིད་དབང་འཛིན་རྒྱུན་ལོ་ཉུང་དུ་ཞིག་གི་ནང་དེ་སྟོར་བསྐྱར་བཅོས་འགའ་ཤམ་བཏང་བ་ཡིན། སེར་རྒྱ་
 མི་གངས་ལྷ་བཅུ་སྟོར་ཡོད་པའི་བསྐྱར་བཅོས་ཚོགས་པ་ཞིག་དང་། རྒྱན་ལས་ཚོགས་པ་ཚུང་བ་ཞིག་
 བཅུགས་ཏེ་ཚོགས་པ་ཚུང་བ་དེས་གང་དང་གང་ལ་བསྐྱར་བཅོས་བྱེད་དགོས་པ་བཟུག་ཞིབ་དང་བསྐྱར་
 བཅོས་བྱེད་སྟོགས་ཀྱི་འཆར་གཞི་བཀོད་དེ་ཚོགས་ཚེན་དེ་བརྒྱད་ནས་ཐོན་ལ་འདུལ་རྒྱུའི་ལས་དོན་གྲུས་
 བ་ཤེད་"⁸ ཅེས། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༧ ལོར་བོད་དུ་ལེགས་བཅོས་ལས་ཁུངས་གསར་དུ་འཇུགས་གནང་གིས་
 གཙོ་བོ་མི་མང་གི་བདེ་ཅན་ཁོ་ནར་གཞིགས་ནས་མི་མང་གི་ས་ཞིང་རང་བདག་ལ་སྤྱང་སྟོབ་དང་། ཁལ་ཡང་།
 བོད་གཞུང་གི་འཛིན་སྐྱོང་གནང་སྤངས་དེར་དུས་ཀྱི་མང་གཙོ་ཡར་ཐོན་དང་མཐུན་པ་དང་། ཁྲིམས་གཏུགས་
 བྱེད་པའི་ཁྲིམས་ཁང་གི་ཁྲིམས་སྟོལ་ལ་ལེགས་བཅོས་དང་གསར་གཏོང་ཚང་གཞི་འཇུགས་སྤྱོད་ཡར་རྒྱས་
 འོགས་འཆར་གཞི་ལྟན་པའི་ལེགས་བཅོས་གནང་ཐབས་མཛད་བཞིན་པར་རྒྱ་དམར་བོད་ནང་བཅོན་འཇུག་
 རྒྱན་པས་འགོག་རྒྱུན་འཁྲུང་། བོད་མི་རྣམས་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གངས་ཉུང་མི་
 རིགས་ཤིག་ཏུ་བསྐྱར་ཉིན་བོད་མི་རྣམས་བོད་ནང་གངས་ཉུང་མི་རིགས་ཆགས་ནས་བོད་མིས་བོད་འཛིན་
 སྐྱོང་གི་དབང་ཚལོར། རྒྱ་ནག་དམར་ཚོགས་སྲིད་དབང་སྐྱེར་འཛིན། དབང་ཚལ་གཅིག་སྤྱད་ཀྱི་བཀག་

⁷ ལྷ་སྐབས་དབང་སྤྱུག་བདེ་ལྟན་ བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས།
⁸ རོས་ཀྱི་ལུལ་དང་། རོས་ཀྱི་མི་མང་། (མཛད་རྣམས།)

བཀོད་ཀྱིས་བཅིངས་པའི་བོད་མིའི་གནས་སྐབས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དེབ་ཤིན་ཏུ་མང་བོ་དང་། དབང་པོར་བོད་མི་ས་ཡ་རྒྱལ་ལྷན་ཡོད་ནའང་ཀྱང་གཞུང་གི་དམ་བྱུག་སྲིད་པས་བོད་ནི་ད་ལྟོང་གྲོག་གླུ་རང་བཞིན་དུ་གནས།

ཀྱང་གཞུང་གིས་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལྷན་ ༣ ཚེས་ ༡༧ ཉིན་བོད་ལྗོངས་སུ་དམངས་གཙོ་བཙུན་བསྐྱེད་བྱས་ལུགས་བཤད། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་བོད་ཚོལ་གསུམ་གྱི་ས་ཁུལ་དུ་བོད་མིས་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་སྐྱེད་ལངས་གྲུང་རྗེས། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལྷན་ ༣ ཚེས་ ༡༧ ཉིན་བོད་ཀྱི་ཞིང་བྱ་ཁྲི་ཚོ་བརྒྱུད་བཅིངས་འགོ་ལ་ཐོབ་པའི་བྱ་གསོའི་ཉིན་མོ་"ཟེར་བ་ཐེངས་དང་པོ་དུས་བྱོལ་གྱི་ལོ་བཅུ་གསུམ་ཡོད་པ་དེད <ཞིང་བྱ> ཟེར་བའི་ཚིགས་འདི་ཀྱང་གཞུང་གིས་བཟོས་པའི་ཚིགས་ཤིག་ཡིན་པ་སྤང་། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༩༠ ཚམས་བར་བོད་ལྗོངས་སུ་ཀྱང་གཞུང་གིས་ཀྱང་ཁྲུབ་མི་འཕོར་ཞིབ་བཤེར་ཐུབ་ཚོད་མིན་འདུག དེར་བརྟེན་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོར་བཟོས་པའི་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཟེར་བར་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོ་ཚམས་ལ་བོད་མི་ས་ཡ་ ༡་༢ དང་དེའི་ཁོད་ཞིང་བྱ་ཟེར་བ་ཁྲི་ཚོ་བརྒྱུད་ལོད་ལུགས་བཤད་པ་ནི་གཞི་རྒྱུ་མེད་པས་ཚོད་དཔག་ཙམ་དུ་ཟད། དེ་སྐབས་ཞིང་པ་ཙམ་མ་ཟད་འགྲོག་པའང་མང་པོ་དང་དེ་བཞིན་བཟོ་རིགས་སྐྱ་ཚོགས་ལ་མཁས་པ། ཚོང་པ། སློབ་པ། དམག་མི། གཞུང་གི་ལས་བྱེད་པ་སོགས་ཐོག་ཚོས་བྱེད་དགོ་འདུག་པའང་མང་པོ་ཡོད་པ་ལོ་རྒྱུས་དབང་པོར་གནས་ཡོད།

ཡིག་འབྲུ་ཁྲི་བདུན་གྱི་སྟུན་ལྷུ་འཁྲུ་བོད་ལྗོངས་སུ་དེ་སྔ་ལྷན་བཅུན་གྱི་སྤྱིའི་གངས་འཕོར་ནི་ཉ་ལམ་ཁྲི་བཅུ་གཅིག་ལྷན་ཡོད་པ་དང་དེའི་ཁོད་ནས་སྤྱི་རྒྱལ་དུ་བཅོན་ཤོལ་དུ་སྤྱིན་པ་ལས་ཆེར་མི་གངས་ཁྲི་གཅིག་དང་ལྷན་འགྲོས་ཉ་ལམ་ཁྲི་བཅུ་ཡོད། དམངས་གཙོ་བཙུན་བསྐྱེད་མཁུག་སྤྱིལ་རྗེས་དགོན་པར་སྐྱོད་པའི་ལྷན་བཅུན་བདུན་སྟོང་ཡོད་པའི་དབང་དུ་བཏང་ཡང་བརྒྱ་ཆའི་དགུ་བཅུ་གོ་གསུམ་ཉུང་དུ་སྤྱིན་ཡོད་པ་དེད"⁹ཅེས། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་ལ་ད་ལྟོང་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཟེར་བ་གཅིག་ལྷན་བྱ་བཅུན་ཚིག་འབྲུམ་ཚིག་ཁྲི་ལྷགས་ཡོད་པ་བསྟན་ཡོད།

ཀྱང་དམར་བོད་ནང་བཅོན་འཇུག་རྗེས་ནས་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༩༣ བར་གྱི་བོད་ནང་གི་གནས་སྐབས་འཕོད་པའི་བཀ་ཆེན་ཨེར་ཉི་ནི་ཚོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཚན་མཚོག་གི་ཡིག་འབྲུ་ཁྲི་བདུན་གྱི་སྟུན་ལྷུ་འཁྲུ་བོད་ལྗོངས་ཞིང་འགྲོག་ཐོན་རྗེས་ཀྱི་

⁹ ཡིག་འབྲུ་ཁྲི་བདུན་གྱི་སྟུན་ལྷུ་

རང་དབང་གི་བརྗེ་ཚོང་རྣམས་ཉ་ལམ་ཆ་ཚང་མཚམས་ཆད་པས། འབྲོག་པར་འབྲུ་རིགས་ཤིན་ཏུ་དཀོན་པ་
 དང་། ཞིང་པ་ལའང་ཤ་རིགས་དང་། མར། ཚུ་དང་བུལ་ཉོགས་སོགས་དཀོན་པོ་ཆགས་ཉེ་ཞིང་འབྲོག་ཁུལ་
 གྱི་འཚོ་བར་དཀའ་ངལ་བྱུང་ཡོད། འཚོ་བའི་དཀའ་ངལ་སེལ་ཆེད་སློ་ལྷགས་མང་པོ་ཟ་དགོས་ཆགས་
 ལྷབས། ཐོན་སྐྱེད་འཕེལ་རྒྱས་ལ་གཞོན་སྐྱོན་བཟོས་ཡོད། དམངས་གཙོ་བཙུན་སྐྱུར་སྐྱབས་དངོས་ཟོག་
 འབྲུ་རིགས་སོགས་པར་ཚུར་འགྲུལ་སྐྱེལ་བཀག་སྡོམ་དང་། མི་དམངས་པར་ཚུར་འགྲུལ་བཞུད་ལའང་ཚད་
 བཀག་ནན་པོ་བྱས་སྐབས་མྱོང་ཁྱེད་དུ་མཁོ་བའི་མྱོང་གསེབ་གྱི་དངོས་ཟོག་ཐམས་ཅད་ཉ་ལམ་མཚམས་
 ཆད་པ་དང་། མྱོང་ཁྱེད་དུའང་འབྲུ་ལྷག་བསྐྱེད་ཅི་མང་བའམ་ཐལ་བྲགས་པ་དང་། ཐན་བསངས་ཁྲག་ནང་གི་
 འབྲུ་དང་རྩམ་པའང་བསྐྱུས་པ་དང་། འབྲུ་རིགས་དང་རྩམ་པ་སྲང་གང་དོ་སྐྱས་སྐྱུང་བྱས་ཡོད་པའི་མི་ཞིག་
 སློག་ཐུབ་ནའང་འཐབ་རྩོད་གཏོང་བ་བཅས་ཤིན་ཏུ་བྱབ་རྒྱུ་དང་ཐབས་སྐྱབ་རེད། ཐམ་དུད་པལ་མོ་ཆེར་
 སློག་བཤེར་བྱས་ཉེ་སྟོན་དམངས་སོ་སོས་གསོག་འཛོག་བྱས་པའི་ཟ་འབྲུ་དང་། ཤ་རིགས། མར་སོགས་
 ཉ་ལམ་ཆང་མ་བསྐྱོགས་ཆར་ཡོད་¹⁰ ཅེས་དང་། ཡང་"མི་རིགས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་སྐོར་བོད་རིགས་ས་ཁུལ་མང་
 ཆེ་བར་ཟེང་འཁྲུག་བྱུང་ཡོད་པའི་དབང་གིས་ང་ཚོའི་ལས་བྱེད་པ་དང་དམག་དཔོན་ཁོད་ཀྱི་མི་ཁག་ཅིག་
 བོད་རིགས་ལ་མི་དགའ་བ་དང་། གནག་སེམས་ཀྱིས་བོད་རིགས་ལ་མཐོང་རྒྱུ་དང་། མི་རིགས་ཀྱི་ཁྱད་
 ཚོས་ལ་གཞོན་འཚོ། དུལ་སློལ་གོམས་གཤེས་བཀག་སྡོམ་བྱེད་པ་སོགས་ཀྱི་ཚབས་ཆེའི་བྱ་སྟོན་བྱུང་
 ཡོད། དཔེར་ན་གཞི་རིམ་གྱི་ལས་བྱེད་པས་བཤད་དོན" བོད་ཆས་ཀྱི་རྒྱ་ཆ་འཕྲོག་བརྒྱག་ཏུ་གཏོང་གི་ཡོད་
 པ་མ་ཟད། ལྷབས་བདེའང་རེད་མི་འདུག འདི་ནི་རྗེས་ལུས་ཀྱི་ཤོན་ཆས་ཤིག་རེད་ "ཅེས་བཤད་དེ་མངོན་
 སུམ་དུ་བཀག་འགོག་བྱས་པ་དང་། མང་ཚོགས་ལ་སོ་སོའི་མི་རིགས་ཀྱི་ཤོན་ཆས་དང་རྒྱན་ཆ་སོགས་
 བསྐྱུ་རུབ་བྱས་པ་དང་། ལྷག་པར་དུ་རྗེས་སུ་བྱིས་དུད་མི་ཉུང་བ་ཞིག་ལ་དཀའ་ནག་དབྱེ་འབྱེད་མེད་པ་དང་།
 རྒྱ་མཚན་མེད་པར་ཁོ་ཚོའི་རྒྱ་ནོར་གཞུང་བཞེས་བཏང་བ་སོགས་ཉང་གི་སྲིད་རྒྱས་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་
 ཁྲིམས་སློལ་སྐྱ་ཚོགས་དང་འགལ་བའི་བྱ་བ་མང་པོ་བསྐྱབ་ཡོད། དེ་ཡང་བོད་རིགས་ས་ཁུལ་འདི་དག་ལ་མི་
 རིགས་ས་ཁོངས་རང་སྐྱོང་ལག་བསྟར་གྱིས་བབ་མཚུངས་ཀྱི་རང་སྐྱོང་ཁུལ་དང་། རང་སྐྱོང་རྫོང་གསར་
 འཛུགས་བཀའ་བློན་བསྐྱུངས་ཡོད་ན་ཡང་། ལས་བྱེད་པའི་བྱ་སྟོན་གྱི་དབང་གིས་བོད་རིགས་མི་དམངས་
 ལ་ཉང་གི་སྲིད་རྒྱས་དང་། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཁྲིམས་སློལ་སྐྱ་ཚོགས་ཀྱིས་གཏན་འབེབས་བྱས་པའི་རང་སྐྱོང་ཐོབ་
 ཐང་རག་མེད་པ་མ་ཟད། ད་དུང་བོད་རིགས་ས་ཁུལ་མང་ཆེ་བ་ལ་ཟེང་འཁྲུག་ལངས་སྐབས་འཐབ་འཛིང་
 ཁོད་མི་མང་ཆེ་བ་ལ་ཟེང་འཁྲུག་ལངས་སྐབས་འཐབ་འཛིང་ཁོད་མི་མང་པོ་ཤི་སྐྱོན་བྱུང་ཡོད་པ་དང་གཅིག

¹⁰ ལོང་བཞིན།

ངོ་ལོག་ཟིང་འཇུག་ཞོད་འཇགས་གཏོང་སྐབས་དང་། དེ་བཞིན་དེའི་རྗེས་མི་མང་པོ་འཛིན་བཟུང་བཀའ་ཉར་
 གུས་ཏེ། བོན་འབོར་ཆེན་པོ་ཞིག་དུས་མིན་རྒྱུན་ལམ་དུ་བཏང་བ་དང་གཉིས། དུས་སྐབས་ཤིག་ལ་ས་ཁུལ་
 དེ་ཚོའི་མང་ཚོགས་ཀྱི་འཚོ་བ་ཉ་ཅང་སྐྱོ་བོ་དང་ཉམ་ཐག་ཡིན་པས་ཀུན་གྱིས་གཙོ་སྤོམ་པའི་མི་མང་པོ་ཞིག་
 ལྷོགས་ཤི་ཐེབས་པའམ་ཡང་ན་གཟུགས་པོ་ཉ་ཅང་སྐྱོ་བའི་ཉེན་ཆ་རྒྱུང་དུའི་རིགས་ཀྱང་འགོག་མི་སྲུབ་
 པར་འདས་གྲོངས་སུ་འགོ་གི་ཡོད་པ་གསུམ། དེའི་སྐབས་ཀྱིས་ད་ལྟ་བོད་རིགས་ཀྱི་མི་འབོར་ཆབས་ཆེར་རྗེ་
 ཉུང་དུ་འགོ་བཞུགས་ཡོད་པ་ནི་བཤད་མ་དགོས་པ་ཞིག་རེད། འདི་སྤང་ཚོའི་བོད་རིགས་ཀྱི་ཡར་རྒྱས་ལ་
 གཞོད་སྐྱེལ་གྱི་ཡོད་པ་མ་ཟད། བོད་རིགས་ཀྱི་འཚོ་གནས་ལ་འདར་ཉེན་ཁ་ཆེན་པོ་བཟོས་ཏེ་དབུགས་ཆད་ལ་
 ཁད་གྱི་གནས་སུ་སྐྱུང་ཡོད།¹¹ཅེས་དང་། "རྒྱ་ཆེའི་ཞིང་འབྲོག་གྲོང་སྡེའི་ནང་དུ་བཙོན་ཅན་སྣོད་མ་
 དགོས་པར་ཉ་ལམ་རྒྱུན་གྱིས་དང་བྱུང་མེད་སོགས་འཐབ་འཛིང་གྲེད་མི་སྲུབ་པའི་རིགས་སུ་ད་གཞན་གཞོན་
 བུ་དང་། དར་མ། དེ་བཞིན་ས་གནས་ཀྱི་དོན་རྟོགས་བསམ་ཤེས་ཅན་རྣམས་གྲོང་སྡེ་ཁག་གསུམ་ནང་མི་ཉུང་བ་
 ཞིག་བརྟུག་ཞིབ་མེད་པར་འཛིན་བཟུང་དང་བཙོན་འཇུག་གུས་འདུག འདི་ནི་དག་དགའ་གཉེན་སྲུག་གི་ཉ་
 ཅང་མི་འོས་པ་དང་། ཉ་ཅང་མི་ལེགས་པའི་དོན་ཆེན་ཞིག་རེད།

ཟིང་འཇུག་གི་རྗེས་སུ་བོད་རིགས་ནང་མི་གངས་གཞོད་འཛིན་བཟུང་གུས་པ་ང་ཚོས་གསལ་པོར་ཤེས་
 དཀའ། ཡིན་ནའང་སྤྱི་ཚུལ་ནས་བཙོན་པའི་གངས་འབོར་ཚོད་ཅིས་གུས་པ་ཡིན་ན། ས་ཁུལ་རེ་རེ་ལ་མི་
 གངས་ཁྲི་ཡས་མས་དང་ཁྲི་ལྷག་འཛིན་བཟུང་གུས་འདུག དེའི་སྤྱིར་གལ་སྲིད་འདི་དག་ཚང་མ་དགྲ་བོ་ཡིན་
 བ། བོད་རིགས་ཁྲོད་ང་ཚོ་ལ་བྱུང་མེད་དང་རྒྱུན་གྱིས། དེ་བཞིན་གཞོན་བུ་དང་དར་མ་ཆེས་ཉུང་ཤས་ཤིག་
 སུད། གཞན་གཉེན་ཉེ་མང་པོ་ཡོད་པ་མ་རེད་ཅེས་ཚིག་ཐག་བཅད་ནས་བརྗོད་ཚོགས། འོ་ན་འཛིན་བཟུང་
 གུས་པའི་ནང་དགྲ་བོ་ཡོད་ལ་གཉེན་ཉེའང་ཡོད་ཅེས་བཤད་པ་ཡིན་ན། འདི་ནི་དེ་བས་ཁུངས་སུ་མེད་པ་
 ཞིག་རེད། མི་བཟང་ངན་དགྲེ་འགྲེད་མ་གུས་པ་ཚང་མ་འཛིན་བཟུང་བཙོན་འཇུག་གྲེད་པ་འདི་ནི་འཛམ་གླིང་
 ཐོག་གི་དྲང་བདེན་གྱི་བཅའ་ཁྲིམས་ཚང་མ་དང་འགལ་ཡོད་ཅིང་། ལྷག་པར་དུ་ང་ཚོ་ནི་མི་དམངས་དམངས་
 གཙོ་སྲིད་དབང་སྐྱེར་འཛིན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཡིན་པས། ཅུ་དོན་འདི་དང་ཉ་ཅང་ཆབས་ཆེན་འགལ་ཡོད་པ་རེད།
 དེར་བརྟེན། ལྷོགས་གང་ནས་བསམ་སློབ་བཏང་ན་ཡང་། བོད་རིགས་ས་ཁུལ་དུ་སྲིད་དབང་སྐྱེར་འཛིན་བདག་
 སྐྱོང་གྲེད་མཁན་གྱི་འགོ་ཁྲིད་མི་སྣའི་ཁྲོད། འདོད་རུང་ཆེ་བ་དང་། གང་བྱུང་ངང་མི་འཛིན་བཟུང་གྲེད་པོད་
 པའི་གནས་སུ་གསལ་ཤིང་ཤེས་པའི་ལས་གྲེད་པ་ཚོས། རང་སྐྱུང་གང་བྱུང་གྱིས་རིམ་པ་སོ་སོའི་ཉེས་པ་མེད་
 མཁན་ཚོའི་ཞི་བདེ་དང་རང་དབང་གི་འཚོ་བར་ཅེད་མོ་ཅི་གི་ཡོད་པ་རེད། འདི་ནི་རྒྱལ་ཁབ་སྤྱི་ནང་དང་

¹¹ བོད་བཞིན།

འབྲུག་སྐྱུག་ས་གང་ལ་འཛུགས་པ་ལེགས་པོ་ཡོད་པ་མ་དེད། དེ་ཡང་སྐོར་མེད་རྣམས་ལྷན་ཁྲིམས་བཞི་བཞེད་པའི་བཅོམ་
 འཇུག་བྱས་པའི་བཅོམ་པ་འབྲུག་སྐྱུག་མང་པོའི་སྤྱོད་པོ་གསུམ་པོ་འཛུགས་པའི་བོད་རྒྱུ་ལས་སྐྱུག་པོ་བྱུང་འདུག
 ལྷག་པར་དུ་བཅོམ་པ་ཚོ་བསམ་བཞིན་དུ་ས་རྒྱ་མི་འཕྲོད་སར་སྐྱེལ་གྱི་ཡོད་པས་མི་འབྲུག་སྐྱུག་མང་པོ་རྒྱུ་
 ལས་དུ་ཕོར་བ་དང། བཅོམ་པའི་ཕྱད་པོ་སྐྱུག་མི་ཚར་བའི་གནས་རྒྱལ་ཐོན་འདུག དེར་བརྟེན་རྒྱུ་ལས་དུ་
 ཕྱིན་པའི་མི་ཁྲི་སྟག་ཁ་ཤས་ཀྱི་པ་མ་དང་བཟའ་རྒྱ། ལྷ་ལྷ གཉེན་ཉེ་ཚང་མ་སྐྱུག་བསྐྱེད་ཀྱི་རྒྱ་ཚོའི་ནང་དུ་
 ལྷུང་སྟེ། མཚེ་མ་སྐྱུག་སྐྱུག་དུ་འདོན་བ་དང། ལྷུང་ན་གྱི་འོ་དོད་འབོད་པའི་གནས་རྒྱལ་གང་སར་ལྷུང་ཅིང་
 གཞན་ལ་བརྗོད་མི་མོད་པ་ཞིག་དེད" ¹²ཅེས་དང། ཡང་ཡིག་འབྲུ་ཁྲི་བདུན་གྱི་སྐྱུག་ལྷུང་ལྷུང་"བོད་རྒྱུ་ལས་
 ལས་དོན་ལྷ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གི་ཚོགས་སྡེ་ཚོན་གྱི་སྤུ་ལྷ་གང་གཞོན་བ་གྱི་ཅེ་མིན་གྱིས་ང་ཚོ་གྲྭ་སྐྱེད་ལྷ་སྐྱུག་
 གྱི་སྤུ་དེན་བགྲོས་གཞོན་གཉེས་ལ་བཅོམ་བཟུགས་ཉེས་ཅན་པའི་ལས་དོན་ཐད་གྱི་གནས་རྒྱལ་མདོར་
 བསྐྱུས་ཤིག་ཆེད་དུ་སྐྱུག་སེང་ལྷུང་སྟེ། ཁོང་གིས་མ་འོངས་ལས་དོན་གྱི་བསམ་འཆར་ནང་། ལྷོད་ལྷོད་
 མཚུགས་སྐྱེལ་རྗེས་སྐྱུངས་ཡོངས་ཀྱི་བཅོམ་ཁང་ནང་དུ་སྐྱུ་མ་ཐུད་དུ་བཅོམ་པ་ཚིག་ཁྲི་ཡས་མས་ཅམ་
 ལྷག་རྒྱ་དེད་ཅེས་བཤད་ཡོད། ང་ཚོས་བྱས་ཉེས་ཚབས་ཚེན་ཡོད་མཁན་ཚོར་ཉེས་ཚད་བཀའ་པོ་དང།
 མིག་ལྟོས་ངན་འགྲུན་བྱེད་མཁན་ལ་སྤྱི་འདོམས་བྱ་རྒྱུ་ནི་གལ་ཆེན་པོ་ཡིན་པར་བསམ་གྱི་ཡོད་མོད། མི་
 གངས་ཁྲི་ ༡༢༠ ལས་མེད་པའི་བོད་རྒྱུ་ལས་སྐྱུ་མི་ཁྲི་སྟག་བཅོམ་འཇུག་བྱས་པ་ནི་ཉ་ཅང་མང་བྲགས་པ་
 དེད"ཅེས་དང། "མདོར་ན། མཚོ་སྐོན་དང་ཀན་སྐྱུ་ལེན་ཆེན་གཉེས་ནང་གི་བོད་རིགས་རྒྱུ་ལས་པའི་རིགས་
 སོ་སོའི་ཞིང་འབྲོག་མི་དམངས་ཀྱི་འཚོ་བཞི་མི་ལ་བརྗོད་དཀའ་བ་ཞིག་དེད། འདིས་ཉང་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་
 མཚན་མཐོང་ལ་རྒྱལ་ཁབ་སྤྱི་ནང་དང། འབྲུག་སྐྱུག་ས་གང་ས་ལེགས་པོ་དང་འཚམས་པོ་མེད། ཐེངས་
 འདིར་ངས་མཚོ་སྐོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་ས་ཁུལ་ཁ་ཤས་ལ་སྐྱེལ་བྱེད་སྐབས། གཞི་རིམ་ལས་བྱེད་པའི་བཀའ་
 འགོ་གལ་ས་ཐར་ཐབས་བྱས་ཉེ་མཇུག་འཛུགས་པའི་བོད་རིགས་མང་ཚོགས་མི་ཉུང་བ་ཞིག་གིས། ང་
 མཐོང་མ་ཐག་སྐབས་ཤིག་དེར་གྱི་སྐྱུག་བསྐྱེད་བྱེད་ཉེ་དབང་མེད་དུ་མིག་རྒྱ་བརྟོན་བ་དང། ཁོང་ཚོའི་ཁོང་
 སྐབས་པ་ཆེན་པོ་ཡོད་མཁན་ཁ་ཤས་ཀྱིས་དུ་དག་འདོན་བཞིན "འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་ལ་བགྲོས་ལྷོགས་ཀྱི་
 ལྷག་བསྐྱེད་སྟེང་དུ་མ་འཇུག རང་ཚོས་རྩ་སྟོང་དུ་འགྲོ་དུ་མ་འཇུག དེད་གངས་ཅན་པ་རྣམས་རྩ་མེད་གཏོང་
 དུ་མ་འཇུག"ཅེས་སྐྱུབས་འཇུག་ལྷུ་གི་འདུག འདི་ནི་ད་ལྟོ་བོད་རིགས་ས་ཁུལ་གྱི་དངོས་སྤྱོད་བའི་སྐྱུག་
 བསྐྱེད་དང། དངོས་ཡོད་ཀྱི་གནས་རྒྱལ་ནས་ཐོན་པའི་རྒྱ་ཚོའི་སེར་སྐྱུ་མི་དམངས་མང་ཚོགས་ཀྱི་ཚིག་ཉུང་
 དོན་གསལ་དང་སྐོམ་བ་རྒྱ་འདོད་ལྷུང་གྱི་ཁ་ཚད་གོས་གཏུགས་ཀྱི་རེ་འདུན་དེད་འདུག " ཡང་གསུངས་

¹² ལོང་བཞིན།

རོན། "རྒྱ་ཆེའི་ཞིང་འགོག་ཁུལ་གྱི་གྲོང་དང་གྲོང་རྒྱུ། གྲོང་ཁྱེར་བཅས་ཀྱི་ནང་། ང་ཚོའི་རྒྱ་བོད་ལས་བྱེད་
 པའི་ཁྱོད་རྒྱ་རིགས་ལས་བྱེད་པ་ཁག་ཅིག་གིས་རྒྱ་ལོ་འདོན་དང་། བོད་རིགས་ལས་བྱེད་པས་སྐྱུལ་སློང་།
 ཉུང་བཅོམ་ཅན་ཁྱོད་གྱི་གནས་ལུགས་མི་ཤེས་མཁན་ཚོས་ལ་ག་བསྟར་བྱས་ནས་མང་ཚོགས་ལ་ཁ་གཏུག་
 བཟུམ། མང་ཚོགས་ཀྱི་གདོང་ལྷགས་གྱོན་ནས་སྐྱ་གསུང་ཐུགས་རྟེན་སོགས་མེད་པ་བཟོ་བའི་རྒྱལ་སྐྱོན་
 ཞིག་མཁའ་ལ་འཕྱར་བ་དང་། སྐྱ་གསུང་ཐུགས་རྟེན་གངས་མེད་མེར་བསྐྱེགས་པ་དང་ཚུར་བསྐྱར་བ། ས་ལ་
 ད་ལྟོ་གནས་གཏོར་བ་ཤིག་དང་བཞུ་སྐྱུངས་སོགས་བྱས་ཡོད། དགོན་སྡེ་དང་ལྷ་ཁང་། མ་ཞིའི་རྫོང་ལྷན་
 མཚོད་རྟེན་བཅས་ལ་རང་སྐྱུང་གང་ཤར་གྱིས་སྐྱུང་ཆེན་སྐྱོན་པས་བརྗེས་པ་ལྟར་གཏོར་བ་ཤིག་བཏང་བ་
 དང་། སྐྱ་རྒྱན་དང་སྐྱ་འབྲ། མཚོད་རྟེན་གྱི་རྩ་ཆེའི་གཟུངས་གཞུག་རྣམས་བརྒྱས་པ་དང་། མིའདྲ་གཞུང་གི་
 བསྐྱེད་ཚོམ་པ་ཁག་གིས་མདོག་ལྡན་ལྷགས་རིགས་ཉེ་སྐྱབ་སྐྱབས། ཞིབ་ཚགས་ཀྱི་དབྱེ་ཞིབ་བྱ་རྒྱུར་
 བསམ་གཞིགས་མ་བྱས་པར། མདོག་ལྡན་ལྷགས་རིགས་ལས་བྱུབ་པའི་སྐྱ་བརྟན་དང་། མཚོད་རྟེན། མཚོད་
 ཆས་བཅས་ཉེ་སྐྱབ་བྱས་པར་བརྟེན། དེ་དག་སྐྱ་འབྲ་གཏོར་བ་ཤིག་གཏོར་བར་སྐྱུལ་སློང་གི་རྣམ་པ་ཐོན་པ་
 སོགས་དགོན་སྡེ་དང་གྲོང་གསེབ་འདི་ཚོའི་གནས་སྐྱུངས་དེ་སེམས་ལྡན་གྱི་མིས་བཟོས་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་མིན་
 པར་སེམས་མེད་ཀྱི་སྐྱོགས་མདེལ་གྱིས་མེག་མེད་དུ་བཅོམ་ནས། དམག་འཁྲུག་ད་ལྟ་རང་མཁུག་བསྐྱེད་པ་
 ལྟ་བུར་མིག་ལས་དུ་བཟོད་དཀའ་བར་གྱུར་ཡོད།

དེར་མ་ཟད་མདོན་སྐྱུལ་འདྲེས་མེད་དུ་ཚོས་ལུགས་ལ་དམའ་འབེབས་གྱིས། བཀའ་བསྟན་འགྱུར་གྱི་
 གསུང་རྟེན་རྣམས་ལུང་རྗེས་ཀྱི་རྒྱ་ཚར་བེད་སློད་བྱས་ཤིང་། ཀྱང་བཅུགས་ཉེ་སྐྱབ་ཐང་དང་དཔེ་ཆ་མང་པོ་
 ལྷན་མཐེལ་བཟོ་བའི་རྒྱ་ཚར་སོགས་རྒྱ་མཚོན་ཅིའང་མེད་པ་སྐྱོན་པས་ཀྱང་བྱེད་དཀའ་བའི་བྱ་བ་མང་པོ་
 ཞིག་བྱས་ཡོད་པར་བརྟེན། རིམ་པ་ཁག་གི་མི་དམངས་རྣམས་ཉུང་སངས་ཐག་ཚོད་པ་དང་སེམས་པ་ཟང་
 ཟིང་ཚད་མེད་བྱུང་ཞིང་། ཉ་ཅང་གི་སློབ་མཁ་ཡིད་ཆད་གྱིས་མིག་རྒྱ་བཏང་སྟེ་བརྗོད་པར། ང་ཚོའི་ས་ཆ་འདི་
 ལྷ་སྐྱོའི་ཡུལ་ཞིག་ཏུ་བསྐྱར་སོང་སོགས་ཀྱི་སྟེང་ག་འདོན་བཞིན་ཡོད།

བོད་སློངས་ཀྱི་སྐྱ་གསུང་རྟེན་རྣམས་སློབ་ཡུལ་དུ་འཆར་དཀའ་ཞིང་བརྗོད་པར་ དཀའ་བའི་གཏོར་བ་ཤིག་འདི་
 ལྟར་བཏང་ཡོད་ཀྱང་། མི་འགའ་ཤས་ཤིག་གིས་ད་དུང་དེ་ཞི། "རྒྱ་ཆེའི་ངལ་རྩོལ་མི་དམངས་གོ་རྟོགས་སང་
 བས་རྩ་མེད་བཟོས་པ་རེད་"ཅེས་བརྗོད་པ་འདི་ནི་བོད་སློངས་ཀྱི་དོན་དངོས་གནས་ཚུལ་ཤེས་རྟོགས་སྐྱ་ཅམ་
 མེད་པའི་བྱུང་རྒྱལ་གྱི་གཏམ་ཞིག་ཡིན་པར་བརྟེན། གོང་ཞུས་དང་མཚུངས་པར་རྩ་བ་ནས་ཁས་ལེན་བྱ་
 ཐབས་བྱལ་བ་ཞིག་རེད། གོང་གི་གནས་ཚུལ་འདི་དག་གི་ཐོག་ནས། ཚོས་ལུགས་རང་ལ་ངོ་ཚྭ་བྱེད་ཀྱི་
 ཡོད་པ་དེ་རྒྱུ་ལྟར་བྱུབ་པ་ཞིག་རེད།

དེ་དང་ཚབས་ཅིག་ལས་བྱེད་པས་དབང་ཆ་བེད་སྤྱད་དེ་ཤྲུགས་ཆེན་དང་མངོན་སུམ་འདྲེས་མེད་ཀྱིས།
 རྣམ་པ་འདྲ་མིན་སྣ་ཚོགས་ཀྱི་སྒོ་ནས་སེར་སྤྱ་མང་ཚོགས་ཀྱི་རྒྱན་ལྗན་གྱི་ཚོས་ལྷགས་བྱེད་སྒོར་གང་བྱུང་
 གིས་ཐེ་བྱུས་དང་། བཅོམ་ཤེད་ཀྱིས་བཀག་འགོག་བཅས་བྱས་པར་བརྟེན། སེར་སྤྱ་མང་ཚོགས་རྣམས་ཡིད་
 ཐང་ཆད་ཅིང་། ཉ་ཅང་འདོད་མོས་མེད་པར་གྱུར་ཡོད་ "ཅེས་བོད་མི་ཡོངས་རྫོགས་མཚན་གཅོད་སྤྱངས་ པ་
 དང་། ཚོས་དང་རིག་གཞུང་ལ་གཏོར་བཅོམ་གྱི་གྲོང་གུན་ནི་བསམ་དཀའ། དེ་བས་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༦༡ ལོའི་
 རྗེས་དང་། ལྷག་པར་དུ་རིག་གནས་གསར་བརྗེ་ཆེན་པོའི་ལས་འགུལ (༡༩༦༦-༡༩༧༦) ལྷག་པར་རྒྱ་དམར་
 ཀྱིས་བོད་མིར་གདུག་རྩུབ་ཆེ་བའི་འཐབ་འཛིང་དང་། ཡང་བའི་རྒྱུད་རྗེས་དང་བཅོམ་འཇུག་ བྱིས་ཚང་
 སྲོག་བཤེར། ས་ཁང་གཞུང་བཞེས། རྒྱ་ལོར་འཕྲོག་བཅོམ། དགོན་སྡེ་དང་སྤྱི་གསུང་སྤྲུགས་ཉེན་གཏོར་
 བཤེག་གིས་བསམ་བརྗེད་ལས་འདས་པའི་གྲོང་གུན་སྤྱད་ཡོད། བོད་རང་སྤྱོད་སྤོངས་ཟེར་བའི་མི་དམངས་
 འཐུས་ཚོགས་ཀྱི་ཚོགས་གཙོ་གཞིན་པ་ ལུང་པ་ཁྲིན་ཅེན་པོས། "དགོན་སྡེ་ཉ་ཅང་མང་པོ་ཞིག་ལ་གཏོར་
 བཤེག་པོག་པ་དང་ཚོས་ལྷགས་དེ་གསང་བའི་བྱེད་སྒོར་གྱུར་ནས་ཚོས་དང་པ་མང་ཚོགས་ ཀྱི་བཅེ་དུང་ལ་
 པོག་སྤྲུག་ཆེན་པོ་བཏང་ཡོད། དུས་ལྡན་ཉ་ཅང་རིང་པོ་ཞིག་གི་ནང་ཁོང་ཚོ་ཅི་བྱ་གཏོལ་བྲ ལ་དུ་གྱུར་པ་
 དང་། བོད་ཡོངས་ཟང་ཟིང་གི་གནས་སུ་གྱུར་" ¹³བའོས་ལེན་བྱས་ཡོད།

ཡིག་འབྲུ་ཁྲི་བདུན་གྱི་སྟེན་ལུང་ནང་"བོད་ཡོངས་སུ་བཅོམ་དུ་བཅུག་པའི་མིའི་གངས་ཚད་འདི་སྤྱི་ལོ་མི་
 འབོར་གྱི་བརྒྱ་ཆའི་གངས་ཁ་ཤས་ཟིན་གྱི་ཡོད་པར་བརྟེན། འདི་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་བྱུང་སྤོངས་མེད་པ་ཞིག་
 རེད་"ཅེས་པ་ལྟར་སྤྱད་བོད་ནང་བཅོམ་ཁང་རྒྱུད་གསར་ཉུང་ཤས་ལས་མེད། ད་ཆ་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་གང་སར་མི་
 བརྒྱ་ཕྲག་ཤོང་བའི་བཅོམ་ཁང་མང་པོ་རྒྱ་གཞུང་གིས་གསར་རྒྱག་གི་དམིགས་ལུལ་ནི་གཙོ་བོ་བོད་མི་
 བཅོམ་འཇུག་དང་མཚན་གཅོད་ཆེད་ཡིན་པ་མངོན་གསལ་ཆགས།

སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོའི་ཟླ་ ༣ པར་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ས་ལྷ་སར་བོད་མིའི་སྐྱེར་ལངས་ཐོག་རྒྱ་དམག་གིས་མེ་མདའ་
 བརྒྱབས་ནས་བོད་མི་སྤོངས་ཕྱག་འགུལ་ཤས་བསད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ནི་ཡོངས་གྲགས་ གྲང་། དེ་རྗེས་བོད་ནང་སྤྱི་
 མཐུད་བོད་མིས་གཞི་ཚོལ་བྱས་ཁག་དང་། རྒྱ་དམག་གིས་བྲག་གཞོན་གྱི་དངོས་བདེན་གནས་ཚུལ་མང་པོ་
 ཞིག་རྒྱ་གཞུང་གིས་སྤོ་བརྒྱབ་དང་ད་མ་བྲག་ལག་བསྟར་རྒྱུན་པས་སྤོག་གྱུར་རང་བཞིན་དུ་གནས། སྤྱི་ལོ་
 ༡༩༦༩ ལོར་བོད་ནང་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་མི་མང་སྐྱེར་ལངས་བྱུང་འདུག་པ་ ༡༩༥༩ ལོར་འདོན་སྤེལ་གྱི་དེ་བ་

¹³ མིང་གྲོས་བོད་རང་སྤོངས་སྤོངས་ལུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་ས། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རིག་གནས་དབྱེད་གཞིའི་རྒྱ་ཆ་བདམས་སྤྲིག

'པོད་ཀྱི་གནད་དོན་སྐོར་རྒྱ་ཡིག་སློབ་སྦྱོར་གྱི་ལོ་ལྔ་པའི་ཚེས་གཉིས་པོར་བསྐྱུར་ཁག་ཤིང་པའི་ནང་སྐབས་དེའི་པོད་
 རང་སྐྱོད་ལྗོངས་ཀྱི་གཞུང་འབྲེལ་གྱི་སྡེ་ཚོམ་ལྟར་ན། རོ་ལོག་ཟེང་འབྲུག་ནང་ཆ་ཚང་ཞུགས་པའི་རོ་ལོག་
 ཟེང་འབྲུག་གི་རྫོང་ཟེང་བ་བཙོ་བརྒྱད། བརྟ་དགུ་ཞིག་ཡོད་འདུག གངས་ཀ་ཉག་ཉག་མ་དེས་ཀྱང་ཉེ་བལ་
 ཆེན་པོ་མེད། ཆ་ཤས་ཙམ་ཞུགས་པའི། རོ་ལོག་ཟེང་འབྲུག་གི་རྫོང་ཟེང་བ་ཞི་དེ་བས་མང་བ་ཡོད། པོད་རང་
 སྐྱོད་ལྗོངས་ཁྲིམ་ཡོངས་སུ་རྫོང་རྒྱལ་ཚུ་ཙམ་ཡོད་པས། རོ་ལོག་ཟེང་འབྲུག་གི་རྫོང་ཟེང་བ་ཉ་ལམ་གསུམ་
 ཆ་གཅིག་ཟེན་གྱི་ཡོད། སྐབས་དེའི་ཟེང་འབྲུག་དེ་བཅེངས་འགྲོལ་དམག་གི་དངོས་གཞིའི་དམག་དཔུང་
 བཏང་སྟེ་གཞི་ནས་ཞོད་འཇགས་གཏོང་བྱུང་བ་བྱུང། རོ་ལོག་ཟེང་འབྲུག་ཞོད་འཇགས་བཏང་བ་དང་དུས་
 མཚུངས་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་འཛིན་བརྒྱུད་དང། བཙོན་འཇུག ངལ་རྩོལ་སྐྱུར་བཞོད་ཀྱི་ར་བ་རྣམས་མིས་
 དག་དག་ཁིངས་ཉེ་མ་ཤོང་བ་བྱུང་ཡོད། སྐབས་དེར་མི་འགའ་ཤས་ཀྱིས་ཚོད་དཔག་བྱས་པ་ལྟར་ན། མེ་
 མདའ་བརྒྱུ་བ་ནས་སློབ་སློབ་བཏང་བ་དང། བཙོན་འཇུག་བྱས་པ། ངལ་རྩོལ་བསྐྱུར་བཞོད་བྱས་པ་བཙམ་
 ཀྱི་གངས་འབོར་དེ་ ༡༩༥༩ ལོའི་སྐབས་ལས་ཉུང་བ་མེད་པ་རེད། ཅེས་དང་ "སྐབས་དེར་ལྷ་སར་འགྲུལ་
 བསྐྱོད་རྒྱལ་ཡུལ་ཉེས་ལ་ཡོངས་བསྐྱབས་འདྲི་གཙོད་དང་མེ་མདའ་བརྒྱ བ་ནས་སློབ་སློབ་ཁྲིམས་གཙོད་
 པའི་ཚོགས་འདུ་ཚོགས་ནས་གསོད་ཟེངས་གཅིག་ལ་མི་བརྒྱ་ལྷག་འགའ་ཤས་གསོད་ཀྱི་ཡོད། ལོ་དེར་ལྷ་
 སར་སྤྱི་བུ་གས་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ནི་ན་གཞོན་རོ་ལོག་ཟེང་འབྲུག་རྩ་ཚོགས་ཀྱི་གྲོད་གཞི་ཟེང་བ་དེ་ཡིན། དེའི་
 ཁིངས་མི་ཚང་མ་ལོ་ན་བརྒྱ་གངས་སོན་པའི་སྐུ་གུ་ཞེ་ཅིག་ཡིན། སྐུ་གུ་དེ་རྣམས་ལ་ཡོངས་བསྐྱབས་འདྲི་
 གཙོད་བྱས་རྗེས་ཐག་པས་བསྐྱམས་ཤིང་གསོད་རང་ཁྲིད་ནས་མེ་མདའ་བརྒྱུ་བ་སྟེ་གསོད་སྐབས་སྐུ་གུ་དེ་ཚོ་
 སྤྱི་ས་ནས་བཅེངས་འགྲོལ་དམག་གིས་ཉེས་རྒྱུང་བཏང་སྟེ་ཤི་མིན་རོ་མིན་བཙོན་ནས་དཔུགས་ཀྱི་རྒྱ་བ་ཆད་
 ལ་ཁད་དུ་སྐྱུར་ཟེན་ཡོད། ཅེས་དང། ༢༠༠༢ ལོར་འཛིན་སྟེལ་གྱི་"བཙོན་འོག་གི་པོད་ཀྱི་བྱད་མེད་"ཟེང་
 བའི་དེབ་ནང་དུའང་ ༡༩༩༩ ལོར་པོད་ནང་མི་མང་སྐྱེར་ལངས་དང་། རྒྱ་དམག་གིས་པོད་མི་མང་པོ་དམར་
 གསོད་བཏང་ཁྲིད་ཆ་ཆེ་ནས་ཡིན་པའི་འགྲོག་སྐྱུག་རང་ལོ་ ༡༥ ཙམ་ཡིན་པ་ཞིག་ལ་མའོ་ཅེ་རྒྱུད་གི་པར་
 གནད་འོག་ཏུ་བཞག་ལུགས་ཉེས་བརྒྱུགས་ཀྱིས་མེ་མདའ་བརྒྱུ་བ་ནས་བསད་ལུགས་གསལ།

རྒྱ་དམར་པོད་ནང་བཙོན་འཇུག་སྐབས་པོད་མི་སྐྱོད་སྐྱུག་མང་པོ་ལས་སྐྱུ་རྒྱུང་དུའི་སློབ་པོད་ནང་དམག་ལམ་
 བཙོན་བར་དང། རྒྱ་དམག་གི་དོག་ཁྲིམ་འོར་འཛིན་ཆེད་དུ་ཁུ་ལག་བསྐྱུལ་འདེད་བྱས་རྒྱུ་པོད་མི་བརྒྱ་ལྷག་
 མང་པོ་འཆི་འདས་ཀྱང་བྱུང་ཡོད་འདུག

སློའ་འབྲེད་སྤིད་བྱས་ལག་བསྐྱར་རྗེས་སུ་པོད་ནང་ཚུང་ཟད་གུ་ཡངས་ཕྱིན་ཡོད་ནའང་ཐག་གཞོན་གྱི་སྤིད་
 བྱས་རྒྱུ་ལྷོད་ལྷོད་ལྱུང་། ཞིང་པར་ས་ཞིང་གི་ཆད་གཞི་དང། འགྲོག་པར་རྩ་སའི་ཆད་གཞི་རྒྱུང་དུ་རེ་

བཅོས་ཐོག་སྐབས་ཤིག་ཁལ་རིགས་སྣ་མང་གི་དཔེ་ལོ་ལྷན་འཇོག་གིས་ཞིང་འབྲོག་རྣམས་དཀའ་སྤྱད་ཚད་མེད་
མུངས་དགོས་བྱུང་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༠ ལོར་རྒྱ་ཡའོ་བང་ལྷ་སར་གཞིགས་སྐོར་སྐབས་བོད་མིའི་གནས་སྟངས་ཉ་ཅང་སྐོ་བོ་ཡིན་
པ་གཞིགས་ཞིབ་རྗེས་ངལ་སེལ་གྱི་ལས་འཆར་དང་། བོད་ཀྱི་དམིགས་བསལ་རང་གཞིན་ལ་མཐོང་ཆེན།
བོད་མིའི་ཁྱད་ཚོས་དང་བསམ་འདུན་གཞིར་བཞག་འཇུགས་སྐྱབ། བོད་མིས་བོད་འཛིན་སྐྱོང་གི་དགོངས་
གཞི་ཁག་རྒྱ་ཡའོ་བང་རང་ཉིད་གོ་གནས་ ལོར་བ་དང་མཉམ་དགོངས་གཞི་ཁག་ལག་བརྟུང་བྱུང་མེད།

༡༩༩༠ ལོ་ཚམ་ནས་རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་ཀྱི་ཚོས་ལུགས་ཐོག་དམ་བསྐྱབས་ཀྱི་ཁྲིམས་སྒྲིག་སྒྲ་ཚོགས་བཟོ་
འགོ་བཙུགས། དགོན་པར་གྲུ་ཚད། ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ལོ་ཚད། བོད་མི་རྣམས་རང་མོས་ཀྱི་དགོན་སྡེ་ཚོས་
ལུགས་བྱ་རྒྱུར་བཀག་འགོག་བཞེས་གཉེན་བརྟུན་རྒྱ་དང་ཚོས་འཆད་ཉན་གྱི་རང་དབང་མེད་པ། ལྷ་སྐྱལ་
ཀྱི་ཡང་སྲིད་འོས་འཛིན་བྱ་རྒྱུར་མེ་བྱས་བྱས་པ་སོགས་ཚོས་དད་རང་དབང་དང་། ཚོས་དད་རང་མོས་ཟེར་
བ་ཁ་ཚམ་ལས་དོན་དུ་ལག་བརྟུང་སྒོལ་སྒོལ་གྱི་ཉེ། བོད་རང་སྐྱོང་སྡེ་ཚོས་ཟེར་བའི་དགོན་སྡེ་དགོན་སྡེ་
དམ་ལྷན་ལྷན་ ༡༧༩༧ བཅུགས་པ་དང་¹⁴ དགོན་སྡེ་ལས་དོན་དུ་ཁག་དང་ཉེན་ཉེན་པའི་དཔུང་སྡེ་ཆེད་
བཅུགས། རྒྱལ་གཅེས་ཚོས་གཅེས་ཀྱི་སློབ་གསལ་ལས་འགྲུལ་སྡེལ་ནས་ཡ་གོང་ས་ཡ་སྐབས་མགོན་ཆེ བ་
པོ་མཚོག་ལ་མཚན་སྲུང་ལྷན་རྒྱུར་བཅོན་བསྐྱབ། འགོ་འདུག་སྐྱོད་གསུམ་ཐོག་དོ་དམ་ནན་པོ་སོགས་གྲུ་
བཅུན་ཐོག་རྒྱ་གཞུང་གིས་དམིགས་བསལ་དམ་བྱག་གི་སྲིད་བྱས་ལག་བརྟུང་བྱས། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༤ ཟླ་ ༧
ཚེས་ ༣༡ ཉིན་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཡོངས་མི་དམངས་འཐུས་ཚོགས་ རྒྱུན་ལྷན་གྱི་དེ་སྐབས་ཀྱི་ལྷན་ཡོན་གྲང་
གཞིན་པ། རང་སྐྱོང་སྡེ་ཚོས་ཟེར་བའི་མི་དམངས་འཐུས་ཚོགས་ རྒྱུན་ལྷན་གྱི་དེ་སྐབས་ཀྱི་རྒྱ་ཡའོ་བང་གི་ས་
ང་མོད་ངག་དབང་འཛིན་མེད་ཀྱིས་རང་སྐྱོང་སྡེ་ཚོས་ཟེར་བའི་སྐབས་ལྷ་སའི་མི་དམངས་འཐུས་ཚོགས་ཀྱི་
ཚོགས་འདུ་ཐེངས་གཉིས་པའི་ཐོག་གི་གསུང་ག་ཤད་ནང་ "ང་ཚོའི་ཉེད་གིས་ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་དུ་ཚོས་
དད་རང་མོས་ཀྱི་སྲིད་བྱས་ལག་བརྟུང་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། དེའང་ཚོས་དད་བྱས་ན་རང་མོས་ཡིན་ལ། ཚོས་དད་
མ་བྱས་ནའང་རང་མོས་ཡིན་པས་ཏུ་ལའི་ལྷ་ མར་དད་པ་བྱས་ན་ཐད་དེ་འགྲིག་པ་མེད་ "¹⁵ཅེས་བརྟུན་ཡོད་
ནའང་བོད་དུ་ཡ་གོང་ས་མཚོག་གི་ཡ་སྐབས་ཉར་གཞོམ་དང་། ཡ་སྐའི་འཁྲུངས་སྐར་སྲུང་བཅི་ཐོག་དམ་བྱག་
བྱས་པ་མ་ཟད། མཇུག་ཁ་དང་གསུང་ཚོས་ལུས་པ་ཚམ་ལའང་དད་སྲུན་མི་མང་ལ་མ་ ཉེས་ཁག་གཡོགས་
ཀྱིས་སྲུན་གཅེར་བཅོས་དང་བཅོ་བཞིན་པར་སྤང་།

¹⁴ བོད་སྐྱོང་སྡེ་ཚོས་ཚོགས་པར་ ༢༠༡༩/༧/༧
¹⁵ བོད་སྐྱོང་སྡེ་ཚོས་ཚོགས་པར་ ༡༩༩༤/༧/༣༡

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ཟླ་ ༥ ཚེས་ ༡༩ ཉིན་ཡགོང་ས་ཡུལ་སྐབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་ནས་དགེ་འདུན་ཚོ་ས་
ཀྱི་ཉེ་མ་མཚོག་ལ་བཏུ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་སྐུ་སྤེང་བཅུ་པའི་ཡང་སྤིང་དུ་སྤར་ལམ་བཞེན་ངོས་འཛིན་གནང་ཡོད།
རྒྱ་གཞུང་གིས་ལམ་སེང་དགུང་ལོ་དུ་གཡི་ན་པའི་བཏུ་ཆེན་དགེ་འདུན་ཚོས་ཀྱི་ཉེ་མ་མཚོག་ཡབ་ཡུམ་དང་
བཅས་པ་བཅོན་ཁྲིད་ཀྱིས་ད་ལྟ་བར་གར་སོང་ཆ་མེད་དུ་གྱུར།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧ དང་ ༡༩༩༩ ༡༩༩༩ ལོ་བཅས་སུ་བོད་ནང་བོད་མིའི་ཞི་བའི་སྐྱེར་ལངས་ཐོག་རྒྱ་གཞུང་
གིས་དགེ་གཞོན་དང་། ལྷག་པར་དུ་ ༡༩༩༩ ལོར་བོད་ནང་དམག་ཁྲིམས་བསྐྱེད་ནས་བོད་མི་བརྒྱ་ཕྱུག་
མང་པོ་བཅོན་བཅུག་དང་། མནར་གཅོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནི་ཉིན་ཏུ་རིང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༤ ལོའི་བོད་མིའི་ཞི་ཚོལ་
སྐབས་སུ་དགེ་གཞོན་ལག་བསྟར་གྱིས་བོད་མི་མང་པོ་བསད་པ་དང་བཅོན་བཅུག་ཐོབ་ཐང་འཕྲོག་པ། ད་
དུང་དམ་དག་ཆེ་དུ་བཏང་རྒྱུ་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༩ ལོ་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༩ ཟླ་ ༦ པའི་ཟླ་མཇུག་བར་ཤེས་
རྟོགས་བྱུང་བ་བོད་མི་སྐུ་སེར་པོ་ལོ་བསྐྱོམས་ ༡༣༠ ནས་ཕུ་ཐུག་ཐབས་བྱས་ཀྱིས་རྒྱ་གཞུང་གི་མ་དུན་སར་
གཅེས་པའི་རང་ལུས་ཚུན་མེར་སྲེག་བཏང་ནས་ཡགོང་ས་ཏུ་ལའི་སྐྱ་མ་མཚོག་བོད་དུ་ཕེབས་འཇུག་དགོས་
པ། བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དང་རིག་གཞུང་སྤེལ་སྤོང་། ཚོས་དད་རང་དབང་། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་སྤེལ་བཅི།
བོད་ཀྱི་ཁོང་ཡུག་ལ་སྤེལ་སྤོང་སོགས་ཀྱི་དགོས་འདུན་བཏོན་ཡོད། རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་མིའི་དཀའ་སྤུག་
སེལ་ཐབས་བྱ་རྒྱུའི་ཚབ་དུ། རང་ལུས་མེར་སྲེག་གཏོང་མཁན་དང་དེ་དག་གི་གཉེན་ཉེ་གསོན་བཞུགས་ལ་
མནར་གཅོད་དང་བཅོན་བཅུག་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་ཐོན་ཡོད།

༡༩༩༩ ཟླ་ ༧ ཚེས་ ༢༡ ཉིན་ང་ལོད་ངག་དབང་འཛིན་མེད་ཀྱིས་ ".....ངའི་གོ་ཐོས་ལ་རྒྱན་རྒྱུ་མང་པོ་ཞིག་
གིས་མ་གཞི་གྲུང་ཁྲུན་ཏང་གི་འགོ་ཁྲིད་འོག་དུ་འཚོ་བའི་ཐོག་དཀའ་ངལ་མེད་ཀྱང་མི་ཚེའི་མཇུག་དུ་ཏུ་ལའི་
ཟླ་མ་ཐངས་གཅིག་མཇུག་རྒྱ་གཞུང་ན་འདོད་པ་ཡོངས་རྫོགས་འགྲུབ་ཐུབ་སོང་བེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད "16། ཅེས་
དང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༣ ལོར་འབའ་བ་ཕུན་ཚོགས་དབང་རྒྱལ་གྱིས་ ".....ཁམས་དང་དབུ་གཅོང་ཨ་མདོ་ཁུལ་གྱི་
བོད་མི་མང་ཆེ་བས་ཁོང་ཚོའི་ཚོས་ཀྱི་དབུ་ཁྲིད་ཏུ་ལའི་སྐྱ་མ་མཚོག་སེམས་གཏོང་ནས་དུན་པ་དང་། ཁོང་
ཚོས་ཁོང་ལ་ཡིད་ཆེས་སྒོ་བཏང་དང་། ཁོང་ཚོའི་དོན་དུ་ཐུགས་སྦྱོན་སྐབས་འཇུག་ལྷུ་གི་ཡོད་རེད "17།
ཅེས་རྒྱ་གཞུང་གི་མཐོ་རིམ་བོད་རིགས་འགོ་ཁྲིད་ཀྱིས་ཀྱང་བོད་མི་མང་གི་བས་མ་འདུན་གཅོ་བོ་གཅིག་

¹⁶ བོད་ལྗོངས་ཉེན་རླུང་ཚོགས་པར་ ༡༩༩༩/༤/༢༡

¹⁷ Melvync.goldstein, A Tibetan Revolutionary the Political life and Times of Phuntso Wangye, University of California Press.

ལ་པོང་ས་རྒྱལ་ལོ་སྒྲིལ་མཚེན་བོད་དུ་མེད་ས་བཞུགས་དགོས་པ་ཡིན་པ་མངོན་ཡོད། འོན་ཀྱང་རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་མི་མང་གི་བསམ་འདུན་དོན་དོན་དང་དག་རྩལ། དབྱེ་འབྱེད་ཀྱི་ལག་བསྟར་སྒྲིལ་མཚེན་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༤ ལོར་"ཕྱི་སྲིད་ལག་ཁྲེར་ཁོང་ནས་རྒྱུང་བའི་ཡིད་སྲོའི་གནས་ཚུལ་"ཞེས་པའི་ཆེད་ཚོམ་ནང་འོད་ཟེར་གྱིས་"བཟེས་སོང་གཉིས་པོ་ནི་ལྷ་སའི་གོང་མི་དགུས་མ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། ལུས་ལ་བཙོན་བྱས་མེད་པའི་སྐྱོན་ནད་པོ་ག་པའི་སྐྱེས་པ་དེར། དཀའ་ལས་མང་པོ་བརྒྱབ་པའི་མཐར་ཕྱི་སྲིད་ལག་ཁྲེར་རག་པ་དང་། ཁོང་གི་རྒྱལ་ལ་གོ་ཡས་དེ་ཡང་མ་ཤི་གོང་རྒྱ་གར་གྱི་དགོན་པའི་ནང་། བར་ཆོས་སྲོལ་སྲོང་བྱེད་བཞིན་པའི་བྱ་སྤྲུག་འཕྲད་ཆེད་ཡིན་པ་དེད། ཡིན་ནའི་ཁོང་གི་བཟུང་སྒྲུབ་ཕྱི་སྲིད་ལག་ཁྲེར་ཙུ་བ་ནས་སྤྱད་མེད། དེར་བཞེན་མ་ཤི་གོང་རང་ཉིད་ཀྱི་སྐུ་བྱ་སྤྲུག་རྒྱུ་ལེ་ལེ་དེ་སྒྲོལ་བཏང་བྱེད་རྒྱ། ཡང་ན་རང་ཉིད་ཀྱི་བཟུང་སྒྲུབ་དང་ཁ་བྲལ་རྒྱུ་ལེ་ལེ་འདམ་ག་གཉིས་ལས་མེད་པས་མཐར་ཁོང་སེམས་སྤྲུག་དང་རང་ཉིད་གཅིག་ལུ་རྒྱ་གར་དུ་འགོ་རྒྱུ་ལེ་ལེ་འདམ་ག་མི་བྱེད་ཀ་མེད་སྤྲུག ཡིན་ནའི་ཁོང་གི་སེམས་ནང་ད་དུང་ཡང་ནང་མི་མཉམ་འཛོམས་ཡོང་བའི་ལེ་བཞིག་བཙུང་། ལྷ་སར་ལུས་པའི་ཁོང་གི་བཟུང་སྒྲུབ་ཉིན་ལྟར་ཕྱི་སྲིད་ལག་ཁྲེར་ལུ་སའི་ལས་ཁུངས་ལ་ཚོགས་མཚན་ལུ་བར་སྲིད་བཞིན་ཡོད་ནའང་ལེ་བུ་དང་བྲལ། ལྷ་ཤུགས་སོང་རྗེས་བྱེད་མེད་དེའི་བཟུང་སྒྲུབ་ནད་ག་ཞི་སྤྲུག་ཏུ་ཕྱིན་ནས་མི་ཡུལ་དུ་ཆེ་མ་ཐེན་པའི་གནས་ཚུལ་འགྲོལ། ཁོང་སྤྲུག་བསྐྱེད་ཆེ་བས་གསོལ་འདོད་མེད་པའི་གནས་སྤྱི་ཡར་"ཅེས་དང་། ཡང་"གྲུས་ལོར་ཆ་མཚོན་ན་ལོ་ཤུ་གས་ཕྱི་སྲིད་ལག་ཁྲེར་ཐེངས་མང་ལུས་རྒྱུང་ད་བར་ཙུ་བ་ནས་སྤྱད་མེད་པས། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་མ་སྤྱད་པ་དེད་འདུག ཡུན་རིང་དང་སྤྲུག་བྱེད་རྒྱ་རང་ལས་མེད། དང་སྤྲུག་གི་དུས་ཡུན་ནང་མི་ཡུལ་གྱི་ཡིད་སྲོའི་གནས་ཚུལ་མང་པོ་དེམ་སེས་བོད་མིའི་ལུས་སྤོག་སྤོག་གྱི་ཡོད། "ཅེས་གོང་གསལ་བཟེས་སོང་གཉིས་ལྟ་བུ་དང་། མང་པོ་ཞིག་རང་སྲོག་འབེན་ལ་བརྩུགས་ནས་རི་བོ་ཉི་ལྷ་ལ་ཡ་བརྒྱལ་ཏེ་རྒྱ་གར་དུ་གནས་མཇུག་དང་གཉེན་འཕྲད། ཚོས་ལྷགས། སྲོལ་སྲོང་སོགས་ཆེད་སྲིད་འདོད་ཅན་གྱི་བོད་མི་མང་པོ་ཡོད་པ། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༦ ལོར་ལོ་གྲངས་ ༡༢ ཡིན་པའི་བཙུན་མ་སྐྱལ་བཟང་གནས་མཚོན་ནང་པ་ལར་རྒྱ་ནག་མཐའ་མཚམས་དམག་མིས་མེད་མདའ་བརྒྱབ་ནས་བསཤ་བ་དེད། འོད་ཟེར་ལྟར་ན་བོད་ནང་ལོ་བདུན་ཙམ་འཚོ་བ་བསྐྱེད་སྲོང་མཁན་རྒྱ་རིགས་ཤིག་གིས་བྱ་རྒྱུའི་སྲིད་བཞེད་སྲིད་ཀྱི་འཚོ་བ་ལྷ་སར་མེད་པ་དང་། བོད་དེ་ལྷ་ཡུལ་མ་དེད་ཟེར་བའི་ཚོམ་ཡིག་སྒྲིལ་བའི་ནང་། རྒྱ་ནག་གི་མི་ཚོ་རྒྱ་ནག་ནང་ནས་ཕྱི་སྲིད་ལག་ཁྲེར་བཙོན་ཏེ་ཕྱི་རྒྱལ་ཡུལ་གྲུ་ག་པར་ཡིན་རྒྱུ་འགོ་ཚོགས་གི་ཡོད། ཡིན་ནའི་བོད་མི་ཚོ་འདི་འདྲ་བྱེད་ཚོགས་གི་མེད་པ་དེད། རྒྱ་ནག་ཏུ་ཡིན་ན་ཁྲིད་ཀྱིས་ག་ཚོ་འཛིན་མའོ་སྐྱེས་པར་ལུས་སོའི་སྲིད་ཁྲིའི་ཚོགས་གི་ཡོད་པ་དེད། ཡིན་

ནའི་བོད་མི་ཚོས་ཡགོང་ས་རྒྱལ་ཁོངས་མཐོག་གི་སྐྱབས་རུང་ཉེད་ཀྱི་ལུས་ཐོག་ཁྲིམ་ཚོགས་ཀྱི་མེད་པ་རེད་
ཅེས་བཀོད་ཡོད་འདུག་པ་ལྟར་དེ་ཉེད་ཀྱི་ལག་བསྟར་རྒྱ་ཁྲིམ་ ཡིན་པ་བསྟན་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༣ ལོར་རྒྱ་མི་ས་ཡ་ ༩༧ ཕྱི་རྒྱལ་ཁག་ཏུ་འགྲུལ་སྐྱོད་བྱས་ཡོད་¹⁸། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༣ ལོར་
རྒྱ་མི་སློབ་མ་གྲངས་ ༣༩༩༦༠༠ ཕྱི་རྒྱལ་ཁག་ཏུ་སློབ་སྦྱོང་གི་ཁྲིམ་ཚོགས་སློབ་མ་གྲངས་ ༣༣༥༥༩༧
བསྐྱོད། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༣ ལོར་ཕྱི་སློབ་སློབ་མའི་གྲངས་ ༩༥༠༠༠༠ ཅེས་བར་འཕར་ཡོད་འདུག བོད་ནང་
གི་བོད་མི་དགུས་མར་ཕྱི་སློབ་ཀྱི་ལག་ཁྲིམ་ཐོབ་རྒྱ་ཤིན་ཏུ་ཁག་པོ་ཡིན་པ་དང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༣ ལོར་བལ་
ཡུལ་དུ་རྒྱ་ནག་ནས་ཡུལ་སྐོར་བ་མི་གྲངས་ ༡༩༥༠༩ འབྱོར་ཡོད་¹⁹ གྲང་བོད་མིར་བལ་ཡུལ་ནང་གནས་
སྐོར་ཅེས་འགོ་རྒྱུར་ཕྱི་སློབ་ལག་ཁྲིམ་ཐོབ་དཀའ།

དེ་བཞིན་རྒྱ་གར་དུ་སློབ་ལྷགས་དང་། ཚོས་ཀྱི་སློབ་གཉེད། གནས་སྐོར་སོགས་ཆེད་འགོ་འདོད་ཡོད་པའི་
བོད་མིར་རྒྱ་གཞུང་ནས་ཕྱི་སློབ་ལག་ཁྲིམ་ཐོབ་དཀའ་བ་མ་ཟད། རྒྱ་གར་དུ་སློབ་སྦྱོང་གི་བཞེད་པའི་བོད་
པའི་སྤྱ་གུའི་པ་མར་རྒྱ་དུ་སྤྱད་གཅོད་བཅོས་པ། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ དང་ ༢༠༠༠ ལོར་བོད་རིགས་དམར་
ཤོག་གི་ཏང་མིའི་སྤྱ་གུ་རྣམས་རྒྱ་གར་ནས་ཕྱིར་འབྱོར་མ་བྱས་ན་པ་མ་རྣམས་ལས་བྱེད་ནས་ཕྱིར་འབྱུང་
དང་། ཐོབ་ཐང་འཕྲོག་རྒྱ་སོགས་ཀྱི་ཉེན་བརྒྱུ་བཏང་ཡོད། སྤྱ་གུ་བོད་དུ་ཕྱིར་ལོག་བྱེད་མཁན་རྣམས་བཙོན་
བཅུག་དང་ལས་ལྷགས་བྱ་རྒྱུར་བཀག་འཁོག་བྱས། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༣ ལོར་མགོ་ལོག་ལུས་འཕྲོག་པའི་སྤྱ་གུ་
ཡིན་པའི་སློབ་མ་ ༩༣ ཨ་རིར་སློབ་ལྷགས་ཀྱི་རྒྱལ་སྤོང་ནས་ཕྱི་སློབ་ལག་ཁྲིམ་ལྷན་བསྐྱེད་རྒྱ་གཞུང་
ནས་མ་སྤྱད་པར་བཞེད་སློབ་མ་རྣམས་ཀྱིས་དོ་རྒྱུས་བྱས་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༣ ལོར་པེ་ཅིང་དུ་རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་གི་སྐྱབས་བཙོན་བརྒྱུད་པའི་ཚོགས་ཆེན་འཚོགས་སྐྱབས་
བོད་རིགས་ཚོམ་པ་པོ་འོད་ཟེར་པེ་ཅིང་དུ་སྤོང་མི་ཚོགས་པའི་བཀའ་བཏང་བས། འོད་ཟེར་སྤྱ་སར་བསྐྱོད་ཀྱང་
དཀའ་ངལ་འཕྲད་པ་རྒྱ་རིགས་ཚོམ་པ་པོ་མང་ལེས་ལྷུང་གིས་ "མོས་(འོད་ཟེར)རང་གི་བོད་རིགས་སྤྱན་རླེད་
དཀའ་སྤྱད་གི་ལས་སྐྱེལ་ལ་རྒྱུ་བའི་ཚོགས་ཤེས་བྱིས་པར། ཐོག་ལྷུང་ནག་པོར་བཅུག་ནས། པར་སྐྱོན་
མི་ཚོགས་ལ། ལས་ཀ་འཕྲོག་པ་དང་ཕྱི་སློབ་ལག་ཁྲིམ་སློབ་པ། ཉེ་བའི་བཀའ་བཞེད་བོད་ནང་དང་ཁྲིམ་དུ་

¹⁸ www.chinadaily.com/en/china/2014-01/09/content-7224806.htm
¹⁹ ekantipur.com 4.7.2014

འགྲོ་སྐབས་ཉེན་རྟོག་པས་ལམ་འགག་པའི་ཆེད་སར་བཀག་ནས་སྲོག་བཤེར་བྱས། སྲོག་གཞན་ནས་རྒྱ་
 རིགས་ཚམས་གནས་གྲ། རི་མི། སྤྱི་སྲོད་སྤྱི་ལོ་འཁོར་དང་སྤྱི་ལོ་འཁོར་སྲོད་སྤྱི་ལོ་འཁོར་སྲོད་སྤྱི་ལོ་འཁོར་སྲོད་
 ཚུར་ཡོང་བྱེད་བཞེན་པ། བོད་མི་ཚམས་སོ་སོའི་རང་ལུས་དུ་སྤྱི་མི་ཆགས་ནས་ལམ་མཛོད་ཆེད་སར་བཀག་
 འགོག" ²⁰ བྱས། དེ་བཞེན་སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༤ ལོར་ལྷོ་ས་ལོ་(Oslo) ཏུ་འོ་མེ་རི་ཚོམ་པའི་མཚན་ཚོགས་ཀྱི་
 ༢༠༠༥ ལོའི་སྤྱི་བརྗོད་རང་དབང་གི་གཞུང་སྐྱོད་ཀྱི་ ²¹ དང་། སྤྱི་ལོ་ ༢༠༡༣ ལོར་ཨ་རིར་རྒྱལ་སྤྱི་སྲིད་
 སྲོབས་གཞུང་སྐྱོད་ཀྱི་ (International courage award) བཞེན་པར་འགྲོ་རྒྱུ་ཆེ་རིང་འོད་ཟེར་ལ་རྒྱ་
 གཞུང་ནས་སྤྱི་སྲོད་ལག་ཁྲེར་སྤྲད་མེད ²²།

བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་དུ་ལས་རིགས་དང་ལས་འགན་གཅིག་པ་ཡིན་ནའང་སྤྱི་ལོ་ཆེ་ཆེ་ཚུར་ཡོད་པ། ཨ་མཛོད་རེབ་
 ཀོང་རྫོང་ཁུལ་གྱི་སྲོབ་གྲུའི་དགེ་ལྡན་ལ་རྒྱ་རེར་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་སྲོད་ ༢༠༠༠ ལས་ ༥༠༠༠ སྤྱད་སྲོལ་ཡོད་
 གྲང་། ལས་ཆེན་དང་ཆོད་གན་གྱི་བོད་རིགས་སོགས་དགེ་ལྡན་བརྒྱ་ལྷག་འདས་པའི་ལོ་བཅུ་ཅམ་རིང་དགེ་
 ལན་གྱི་སྲོབ་ཁྲིད་སོགས་ལས་འགན་ཆ་ཆེད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ནའང་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་སྲོད་ལ་རེར་སྤྱི་ལོ་ཆེ་གཅིག་ (རྒྱ་སྲོད་
 ༥༠༠ ལས་ ༡༠༠༠) ལས་ཐོབ་ཀྱི་མེད་པར་བརྟེན་སྤྱི་ལོ་ ༢༠༡༤ ལོ་ ༤ པར་དགེ་ལྡན་ཚམས་ཀྱི་ས་རོ་ཚོལ་
 བྱས་འདུག ²³

སྤྱི་ལོ་ ༢༠༡༣ ལོའི་འགོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྟ་ཞིབ་ཀྱི་སྤྱི་སྲོད་ཐོའི་ནང་"རྒྱ་ནག་གི་འཆར་ལྡན་བྱ་བའི་སྤྱི་ག་
 གཞི་འོག་བྱེད་མེད་ཀྱི་ཡང་བསྐྱར་སྤྱི་གྲུ་སྤྱི་སྲོད་ཐོབ་ཐང་དང་ཡང་བསྐྱར་སྤྱི་གྲུ་སྤྱི་སྲོད་ཐོབ་ཐང་བཞེན་
 བཞེན་འགོག་གཞུང་གིས་ལུ་མཚན་འཛིན་སྲོད་ཁྲིམས་བཅད། ཉེས་ཆད་དང་བཅན་དབང་གིས་མངལ་ནས་སྤྱི་
 གྲུ་འདོན་རྒྱ་ཚུད་པའི་ལག་བསྐྱར་བཞེན་པོ་བྱས། ཉེ་བའི་ལོ་ནང་མངལ་འགོག་སྤྱི་སྲོད་བཞེན་པོ་ཚམས་བོད་
 དང་འེན་ཅང་ལྟ་བུའི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ས་ཁུལ་དུ་སྤྱི་ལོ་འཁོར་ལུགས་ཆེ་རུ་བཏང་། འདི་ལྟའི་སྤྱི་སྲོད་ཀྱིས་ཐོ་
 མོའི་བསྐྱར་ཆེད་མི་སྤྱི་ལོ་འཁོར་ལུགས་ཀྱི་ (༢༠༡༠ ལོའི་མི་འཁོར་ཞིབ་བཤེར་ལྟར་ན་མོ་ ༡༠༠ རེ་ལ་ཐོ་ ༡༡༤
 ༠༤) དེ་རྒྱུན་པས་བཅན་དབང་གཉེན་སྤྱི་ག་དང་། བཅན་ཁྲིད་ཚུད་པའི་མིའི་ཐོབ་ཐང་དང་འགལ་བ་སྤྱི་ཚོགས་
 འཕེལ་རྒྱས" ²⁴ བྱེད་སྤྱི་གས་དང་།

²⁰ New York Times 6.11.2012

²¹ www.pen.org/defending_writers/tsering_woeser

²² Womennewsnetwork.net/2013/10/21/tsering_woeser_new _book/

²³ www.rfa.org/english/news/tibet/teachers-05022014162845.html

²⁴ www.hrw.org/world-report/2013/country-chapters/china human rights watch

རྒྱ་ནག་ཆེས་མཐོ་མི་དམངས་ཞིབ་དཔྱད་ཁང་གི་གསར་འགྱུར་ཡོངས་བསྐྱབས་ཚོགས་འདུའི་ཐོག་སྤེལ་
 རོན། གྱི་ལོ་ ༢༠༡༠ ལོ་ནས་ ༢༠༡༣ ལོ་བར་རྒྱ་ནག་ནང་གྲིས་པར་ལོག་གཡེམ་བྱེད་མཁན་གྱི་གྲོང་གཞི་
 ༥༩༩༣ དང་མི་༤༠༦༩ དང་། གྲིས་པ་སྤྱི་བོད་གྱི་གྲོང་གཞི་ ༤༤༡ དང་མི་ ༤༩༣༡ ལུ་མོ་གྲིས་པ་འཆལ་
 སྤྱོད་སྤྱི་བོད་མཁན་གྱི་གྲོང་གཞི་ ༤༤ དང་མི་ ༡༣༡༡ ལུ་མེད་དང་གྲིས་པ་སྤྱི་ཚོང་བྱེད་མཁན་གྱི་
 གྲོང་གཞི་ ༤༥༩༥ དང་མི་ ༡༣༤༣༡ སོགས་ལ་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཡོངས་ཞིབ་དཔྱད་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་ལྷོ་
 གཞུག་བརྒྱབ་ལུགས²⁵། དེའི་ཁྲོད་བོད་རིགས་ག་ཚོ་དེ་མེད་གསལ་མིན་འདུག

དེང་སང་བོད་ནང་ལྷོ་ག་ཟ་རུལ་སྤངས་དང་། འཆལ་སྤྱོད་དར་བྱུག་། བོད་རང་སྤྱོད་ལྗོངས་ཟེར་བའི་མཐོ་མི་
 མི་དམངས་ཁྲིམས་ཁང་གི་ ༢༠༡༣ ལོའི་ལས་དོན་སྟོན་ནང་བོད་རང་སྤྱོད་ལྗོངས་ཟེར་བར་མི་གསོད་
 དང་། འཕྲོག་བཅོམ། བཅོན་ཁྲིད། བཅོན་གཡེམ་སོགས་ཚབས་ཆེའི་གཞུག་སྤྱོད་ཀྱི་ཉེས་གསོག་དང་དེ་
 བཞིན་སྤྱི་གཞུགས་ཡོད་པའི་ཉེས་གསོག་དང་། རྒྱ་ཚོགས་ངན་རེངས་སྤྱོགས་གཏོགས་ཀྱི་ཉེས་གསོག་
 བཅས་ཁྲོན་བསྐྱོམས་ཉེས་དོན་གྲོང་གཞི་ཁག་ ༡༡༠༥ འདྲི་གཅོད་མཐའ་བསྐྱོམས་བྱས་པ་དང་། ཉེས་
 གསོག་པ་མི་གྲངས་ ༡༣༣༠ ལ་ཁྲིམས་ཚད་བཅད་ལུགས་²⁶གསལ་བ་ལྟར་བོད་ནང་བོད་པའི་བྱུང་མེད་
 དང་གྲིས་པ་སྤྱི་བོད་དང་། བཅོན་ཁྲིད། བཅོན་གཡེམ་སྐྱོར་རང་དབང་ལྡན་པའི་དབྱུང་ཞིབ་དགོས་གལ་ཆེ།
 བོད་ལྗོངས་ཁྲིམས་ལུགས་ཚགས་པར་ནང་" ༢༠༠༩ ལོ་ཚུན་དུ་ཉེ་གསོག་དུ་གས་ཅན་ཆེ་སྒོལ་དང་། ལུ་ལུ་
 ལུ་ཡིས་བྱུང་མེད་ ༣༠ ལྷག་ཉར་ནས་གཞུང་འཛོལ་བྱེད་སྤྱོད་སྤེལ་དུ་བཅུག་པའི་ནང་ལོ་ཚུང་ཤོས་ ༡༤
 ཡིན་པ་རེད" ²⁷ ཅས་པ་ནི་དཔེ་མཚོན་ཅན་རེད།

༢༠༡༤ ལོའི་འགོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷོ་ཞིབ (Human Rights Watch World Report 2014) ཀྱི་སྟོན་ཐོའི་
 རང་རྒྱ་གཞུང་གིས་གསར་ཤོག་དང་། འ་རྒྱ། བར་སྐྱུན། ཤེས་རིག་ཉམས་ཞིབ་ཐོག་དམ་བསྐྱབས་བྱས་པ་
 དང་། འགོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་བཅའ་བཞག་གི་བྱ་སྤྱོད་རྣམས་ཁྲིམས་མཐུན་ཡིན་ལུགས་བཟོན་སྤྱིང་སྤྱང་སྤྱོད་
 ཀྱི་དགོས་གལ་ཡིན་པ་བསྟོན་དགོས་བྱས། དང་དུ་མ་ལེན་པའི་མི་མེར་གནས་སྤོད་དང་། སྤོད་ཁང་བསྐྱར་
 བསྐྱུན་ལུགས་ཆེ་བྱས་པ་དང་། བོད་དང་ཤིན་ཅང་། རང་སོག་བཅས་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ས་ཁུལ་དུ་ཉ་
 ཅང་བཅོན་གཏོག་གྱི་སྤྱི་བོད་ལུགས་ལུགས་ལྷན་བྱས་ཡོད་ཅེས་བ་ལྟར། བོད་མི་སྤྱི་དང་ལྷག་པར་ཞིང་འགོག་

²⁵ བོད་ལྗོངས་ཁྲིམས་ལུགས་ཚགས་པར་ ༢༠༡༤/༦/༡༠
²⁶ བོད་ལྗོངས་ཉེན་རྲོའི་ཚགས་པར་ ༢༠༡༤/༡/༣༠
²⁷ བོད་ལྗོངས་ཁྲིམས་ལུགས་ཚགས་པར་ ༢༠༡༣/༤/༣༠

ནམས་མི་རབས་ནས་མི་རབས་བར་སོ་སོར་བདག་པའི་ས་ཞིང་དང་། ཅུ་སྟེ། སྡོད་ཁང་རང་དབང་མེད་པ་
ཁ་བྲལ་བ་ཚུགས་པས་དཀའ་སྤྱད་ཅམ་མ་ཟད་བྱ་ལོན་འོག་ཚུད་པ་དང་འཚོ་རྟེན་ངེས་བརྟན་མེད་པ་ཆགས་
ཡོད།

ལྷ་སའི་རྩ་ཆེན་གྲོང་རྩལ་ནི་མི་རབས་ནས་མི་རབས་བར་ཞིང་ལས་གཙོ་བོ་དང་། འབྲོག་ལས་ཞོར་དུ་བྱས་
ནས་འཚོ་མཁན་གྱི་བོད་མིའི་གྲོང་རྩལ་རྙིང་པ་ཞིག་ཡིན་པར་གྱི་ལོ་ ༡༩༩༦ ལོར་ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱིམ་གྱི་ཤར་
བསྐྱིང་བྱུང་སྐྱེད་དང་གཙུག་ཅེས་ཆུ་སྐོལ་ནས་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་བའི་འཕྲུལ་འཇུག་འོག རྩ་ཆེན་གྲོང་རྩལ་གྱི་རྩ་
ཞིང་ལྷ་ཁུ་ ༥༠༠༠ ལྷག་ཅམ་རྒྱ་གཞུང་གིས་བཙན་འབྲོག་བྱས་སྐབས་བོད་མིས་ངོ་རྒོལ་བྱས་ཀྱང་འགོག་
ཐུབ་མེད། དེ་སྐབས་ས་ཆ་མི་ཉེར་དོས་གྱུ་དེར་(སྤྱི་དོས་གྱུ)རྒྱ་སྒོར་ ༡༠༠ ཐོབ་གྱི་ཡོད་ཀྱང་རྒྱ་གཞུང་གིས་
མི་ཉེར་དོས་གྱུ་དེར་རྒྱ་སྒོར་ ༡༥༠ ལས་སྤྱད་མེད་²⁸། ༡༩༩༧ ལོའི་རྗེས་ནས་ཞིང་ཁ་མི་སེར་ལ་དབང་
ལུགས་བཤད་ཀྱང་དོན་དུ་མི་སེར་ལ་ས་ཞིང་དང་རྩ་སའི་བདག་དབང་ངེས་བརྟན་མེད་པ། ལྷག་པར་དུ་བོད་
མི་ནམས་ལ་སོ་སོའི་ཐོབ་ཐང་སྤྱང་སྐྱོབ་གྱི་དབང་ཆ་ཅམ་ཡང་མེད་ཁར་རྒྱུན་དུ་འཛིགས་དང་ངས་འོག་
གནས་དགོས་ན་བྲན་གཡོག་གི་གནས་སྤངས་ལས་ཀྱང་ཆེས་སྤྱད་པ་དེད་ཅེས་བརྗོད་ཆོག །།

²⁸ བོད་ལྗོངས་ཁྲིམས་ལུགས་ཆགས་པར་ ༡༩༩༣/༡༣/༧

